

W A L W E

ILMUB KAKS KORDA KUUS

Toimetus ja talitus: Uus tän. 14, Tallinnas

Nr. 4

November 1921

1. aastakäik

Sisu: Kuidas teistes riikides riikliste kuritegude ja väärnähtuste vastu võideldakse ja mis meil tehakse. — Sõjaminister ja riigikaitse. — Kaheksas maailma ime. — Kaubandusagent Karlson Berliinis ja werised määratud tekid. — Mereasjanduse peawalitsus ja tuleornide töökoja wask. — Cand. hist. J. Siitska Eesti wabariigi ajalugu ja hapud heerlingad! — Korteripuudus ja soowimata külalised. — Mis kõik sünnib „õiglusele ja seadusele“ rajatud riigis. — Imelikud otsused. — Veel ohwitseride keskkogu juhataste aumõistest. — Wäärnähtus tootlusministeeriumi likwideerimisel. — Juut Rabinoffi attestatsioonid Eesti „suurtele“ meestele. — Kiri toimetusele. — Õiendus Eesti panga juhatuselt. — Kroonika. — Trükiwea õiendus. — Kirjawastused.

Kuidas teistes riikides riikliste kuritegude ja väärnähtuste vastu võideldakse ja mis meil tehakse.

Ajalehed teatawad, et Poolamaal ohwitser, kes 22 miljoni Poola marka väärtuses riigi warandust warastanud, sõjakohtu poolt surma mõisteti ja samal päewal maha lasti; et Baieri walitsus Saksa riiginõukogule seaduseinõu ette paneb, mis **priiskamist ja prassimist** waljult karistab, mille järele priiskajad ja prassijad wangistatakse ja kuni 100.000 margani trahwi maksma pannakse. Süüteokordajaid karistatakse veel waljemalt; neid mõistetakse kuni wiieks aastaks sunnitööle ja kuni 200.000 margani trahwi maksma.

22 miljoni Poola marka on umbes kolm miljoni Eesti marka. Kurjategija, kes selles väärtuses riigile kahju tegi anti **sõjakohtu alla, mõisteti surma ja lasti maha.** Kuidas on lood meil selles suhtes? **Mis diwiisi ülemaga tehtud, kes rohkem kui wiis korda niipalju Eesti wabariigile kahju teinud? Mis on Puhkiga tehtud, kes Eesti wabariigi sõjawäele 50.000 komplekti kõlbmata ja praak riideid ostis ja sellega riigile 40 korda niipalju kahju teinud, kui see Poola ohwitser oma riigile tegi?**

Mis on Karlsoniga tehtud, kes 10.000 kõlbmata, pehkinud, osalt werega määratud tekki meie sõjawäele „kaela määris“?

Diwiisi ülema asi ei suuda ega suuda „jalgu alla wõtta“; kuigi ehk nüüd wiimaks see liikuma on hakanud, siis liigub see küll „tigusammul“. Puhki riiete asi magab rahulikult Riigikontrolööri laekas. Karlsoni pehkinud tekkisi sundis Wabariigi walitsus oma „erikomisjoni“ läbi sõjaministeeriumi vastu wõtma.

Ka „Revalise“ asi magab rahuliselt Riigikontrolööri laekas, kuna mees, kes isiklikult asjaga seotud, Ameerikasse asja korraldama saadeti.

Sel wiisil ei wähene meie riiklised kuriteod, ega kahane riikliste kelmide isu. Riigikontrolöör peab **wäljaspool parteisid** olema ja riigiwargad peawad **sõjakohtu** alla antud saama, alles siis wõib paranemist sellel alal loota.

Ei kahane ka priiskamised ja prassimised meie juures muidu, kui waljud seadused nende vastu tarwitusele ei saa wõetud.

„S.“

Sõjaminister ja riigikaitse.

„Demobiliseerides meie sõjaaegset sõjawäge ning teda rahujalale seades on meie walitsus ja wäejuhatus ignoreerinud selle wastutusrikka ja raske töö kõige tähtsamat ja mõjuwamat põhimõtet, nimelt seda, et sõjawägi peab juba rahua ajal sisaldama kõikide nende elementide kaadrid, kellest tema peab seisma koos sõja ajal. Ainult selle põhimõtte järele korraldatud rahuaja sõjawäge võib sõja lahtipuhkumise ja mobilisatsiooni puhul kõige kiiremas korras wõitluswõimuliseks sõjajalale seada.“ — Nii kirjutas läinud aasta detsembri kuul üks tegewas teenistuses seisew ohwitser, arwustades seda saamatust, oskamatus ja nürimeelsust, mis peale ülemjuhatus e ära kaotamist meie sõjawäe juhtimises ja riigikaitse korraldamises ligi aasta otsa walitses, mille tagajärjel plaanita ja juhusliku demobilisatsiooni ning järgnewate mitnesuguste wäeosade kokkutõmbamiste ja likwideerimiste läbi kogu meie sõjawägi oma otsekohetest ülesannetest kõrwaldatud sai ja pea kogu omas koosseisus (koguni suur-tükiwägi) piiriwalwe teenistuses rakendati. Sõjawägi oli wiidud sarnasesse seisukorda, et loowa töö peale (nagu õppus) õietigi mõteldagi ei wõidud, kuna piiriwalwe teenistus niiwõrd wäeosad oma külge oli kõitnud, et sõdurid isegi kõige hädalikumaks garnisoni teenistuseks ei jatkanud, rääkimata ohwitseridest, kes päewast päewa lõpmata komisjonides istusid, mida ellu olid kutsunud need plaanita mobilisatsiooni läbi tekkinud arwuta ümberwormeerimised ja likwideerimised. See aasta — 1920 — oli meil rikas walitsuse kriisidest, ja kuna iga uue walitsuse uus sõjaminister oma eelkäija lõpetamata tööd kõrwale heites uusi oma uuendusi sõjawäes läbi wiia püüdis, warsti aga jälle omakord järgnewa uema sõjaministri uue matele uuendustele aset pidi andma, siis jõuti sel kombel läinud aasta lõpuks seisukorrani, kus meil sõjawäge — sõjawäge selle sõna tõsisest mõttes — õieti enam ei olnudgi. Ja selleni jõuti ajal, mil kindla ja tugewa sõjawäe järele kõige tungiwam tarwidus oli, sest päewakorral olid riigikogu walimised oma erakondliste wõitlustega ja kihutustööga, streigid, oodetaw üleriikline kommunistide wäljaastumine ning lõpuks meeli masendaw raske ja ärew õhkkond, mida enamlaste wäeosade koondamine meie ida ja lõuna-ida piirile oli tekitanud.

Sel ajal esines end. sõjawägede ülemjuhataja staabiülem kindralstaabi kindral-

major Soots ajakirjanduses rea artiklitega, käsitades nendes pikemalt meie sõjawäesse puutuwaid küsimusi ning kriipsutades eriti neid uuendusi ja muudatusi meie riigikaitse alal, mis kõige lähemal ajal läbi wiia tarwis, et tõsta meie sõjawäge ja riigikaitse korraldust seisukorra kõrguseni wastawalt aja ja riikliste huwide nõuetele. Ja kirjeldades ning hinnates meie üldist riiklist seisukorda, wäitas k-m. Soots „Päewalehes“ nr. 269. 25./XI. 20., et „Eesti riigi huwid nõuawad, et meie oleks sõjawalmis, ja et meil sellepärast kõige pealt hästi korraldatud ja õpetatud sõjawägi peaks olema“, ning konstateerides puudusi meie sõjawäe organisatsioonis ja tema ettevalmistuses, esines järgmise riigikaitse korraldamise ka waga, mida siin sõnasõnalt toome:

„I. Sõjawäe keskwalitsuse korraldamine.

1. Sõjanõukogu loomine, selle koosseisu ja tegewuskonna kindlaksmääramine seaduseandlisel teel.

2. Wägede inspektori wõi wägede ülema ameti loomine. Kindralstaabi tegewuse ja tähtsuse suurendamine.

3. Rahu ajal kindlaksmääramine, kes saab sõja korral ülemjuhatajaks, kes staabiülemaks.

4. Wägede juhatamise seaduse wäljatöötamine.

5. Riigikohtus kas sõjawäe-osakonna loomine ehk paari sõjajuristi ametissepanemine kriminaal-osakonda.

II. Sõduri teenistuseaja pikkuse kindlaksmääramine.

1. Ajutine määrus teenistuseaja kestwuse kohta. Teenistuseaeg reserwis ja kaitseliidus.

2. Riigikaitse kohustuse määrustik wälja töötada.

III. Sõjawägede ettevalmistamise korraldamine.

1. Ohwitseride õpetamine:

a) kindralstaabi ametite peale ettevalmistajad wäljamaale saata;

b) paar lendurit, meremeest ja inseneri wäljamaale täiendama saata;

c) sõjajuristide tarwis Tartu ülikooli juures sõjaseaduste professor ametisse panna;

d) sanitäär-ohwitseride tarwis sõjaadministratsiooni, sõja sisemisekorra ja sõjawälja sanitäär-taktika lektorid Tartu ülikooli juures ametisse panna;

e) tagawara-ohwitseride tarwis kursuse awamine.

2. Alamohwitseridega komplekteerimise korraldamine:

a) alamohwitseride koolide korraldamine;

b) üleajateenijate alamohwitseride korpuse loomine, nende arwu ja palga suurendamine, tsiwiilameti kindlustamine sõjawäeteenistuse lõpetamise puhul.

3. Sõduritele maaandmise korra hõlbustamine.

IV. Wäejuhtide moraallised ja ainelised kindlustused.

1. Ohwitseride ja tsiwiilwõimude waherkord ohwitseri areteerimine ainult sõjaülemate poolt.

2. Trükiseaduse läbiwiimine.

3. Autasu määramine wabadussõjast osawõtjatele.

4. Ohwitseri pensioniseaduse maksmapanemine.

V. Sõjaministeeriumi majanduse korraldamine.

1. Sõjaministeeriumi wõimalikult rippumataks tegemine teistest ministeeriumidest: oma töökadade loomine, oma telegraaf ja post.

2. Sõjaministeeriumi budgeti kokkuseadmise korraldamine.

VI. Sõja- ja rahuaegsete wägede organisatsiooni kindlaksmääramine ja mobilisatsiooni plaani läbiwiimine — sellel kujul, kui seda asutaw sõjanõukogu heaks arwab.

Selle kawale lisas k.-m. Soots juurde: „Nii siis oleks see riigikaitse korraldamise kawa, mis õieti Asutaw Kogu ja senised walitsused oleks pidanud läbi wiima, kuid mis nende saamatuse tõttu nüüd nähtawasti riigikogu ja tulewase walitsuse hooleks jääb“. Ja kuna „meie sõjawäe keskwalitsus Wene süsteemi järele loodud, on edukaks töötamiseks tarwis, et sõjaminister, kes ühtlasi ka wägede inspektor ja kindralstaabi tegewuse juht on, oleks sõjaakadeemia haridusega isik.“

— Nüüd on juba kümme kuud möödas, kus meil sõjaministeeriumi juhiks on olnud sõjaakadeemia haridusega sõjawäelane — kindralmajor Soots ise; walitsuse koosseis on olnud kõige soodsam nimetatud k.-m. Sootsi riigikaitse korraldamise kawa ellu wiimiseks, kuna peale sõjaministri walitsuse koosseisu weel kolm sõjawäelast on kuulunud: rahaminister Westel — suurtükiwäe kapten, kes kogu wabadussõja ajal ühte kindluse raske suurtükiwäe diwisjoni

juhtides oma kiiduwäärt tegewusega kõige suurema lugupidamise ära teenis, ning leitnandid — riigiwanem Päts ja siseminister Einbund; ja lõpuks on riigikogu riigikaitse komisjonis kogu aja tegew olnud end. sõjawägede ülemjuhataja kindralstaabi kindralleitnant Laidoner. Seega on möödaläinud kümne kuu jooksul sõjaministril olnud kõige soodsamad tingimised edukaks tööks ja tegewuseks wastutusrikkal riigikaitse alal, s. t. wõrdlemisi pika aja jooksul, mis julgesti küsimusi ülesseada lubawad — mis on siis meil õieti praeguse sõjaministri poolt riigikaitse alal tehtud? ja kas wõime meie tehtud tööga rahul olla?

— Peab tunnistama — tehtud on wähe, wäga wähe, ja mis tehtud on, on wäheste eranditega halwasti tehtud, nii et konstateerida wõime, et õieti midagi tehtud ei ole. Ja tahtmata tuleb meelde üks ütetus, mida isaariaegsel Wenemaal Wene üliõpilased Wene haridusministrite kohta tarwitasid, mida aga meie julgesti ka oma sõjaministrite kohta wõiksime ütelda — „iga sõjaminister on oma eelkäijast halwem.“

Waatleme siis asja lähemalt:

Ülemaltoodud riigikaitse korraldamise kawas, mida k.-m. Soots aasta tagasi praeguse sõjaministeeriumi töökawaks üles seadis, leiame meie kõige tähtsama ülesande nimetatud wiimasena, nimelt „sõja- ja rahuaegsete wägede organisatsiooni kindlaksmääramise ja mobilisatsiooni plaani läbiwiimise.“ Seda ei ole meil weel senini teostatada suudetud ja nähtawasti ainult sellepärast, et sõjaministeerium alles kümnekuulise „töö“ järele k.-m. Sootsi poolt kokkuseatud kawas esimesele kohale paigutatud ülesandena sõjanõukogu koosseisu riigikogule kinnitamiseks ette suutis panna, mis teatawasti ka nädal aega tagasi wiimase poolt wastu wõeti. Kuid loota ei ole aga weel sugugi, et nüüd sõjanõukogu lähemal ajal sõja- ja rahuaegse wägede organisatsiooni ja mobilisatsiooni kawa läbiwaatamisele wõib asuda, sest meie kindralstaabi walitsus (kelle kohus see on) ei ole weel senini nimetatud kawa kokku seada suutnud, ning seega ei ole sõjaministeeriumil sõjanõukogule õieti midagi läbiwaatamiseks ja „heaksarwamiseks“ ette panna. Ja meil ei ole põhjust selle kindralstaabi saamatuse üle imestada, kuna tema eesotsas juba üle aasta seisab isik, kes weel praegugi „wõõrsil“ („na tsushine“), nagu ta ise kirjutab, ühe „suure ja lahutamata Wene-maa“ „õnnetumat“ ülesehitaja, walge kindral Kornilowit surma üle walusaid pisaraid walab (waata „Posleednija iswestija“ nr.

93 ja 94. „Kak umer general Kornilow“ (I. T-t.). Ometi peab igal täiskaswanud kodanikul, ka mitte sõjawäelasel, kes wähegi loogiliselt mõelda suudab, selge olema aksioonilise tõena, et sõja- ja rahuagse wägede organisatsiooni kindlaksmääramine ja mobilisatsiooni plaan juba ühes demobilisatsiooni plaaniga koos oleks pidanud wäljatöötatud saama, sest praeguse ilmakorra juures peab iga riik iga silmapilk walmis olema sõjalise jõuga oma olemasolu kaitseks wälja astuma. See on eriti maksew Wenemaast lahtilöönud uute rajariikide kohta. Kuid meil wiidi isegi demobilisatsiooni ilma kindla plaanita läbi, ja koguni, rahuagse sundusliku sõjawäeteenistuse aega ei ole meil senini kindlaks määrata suudetud, waatamata juba ligi kaheaastase rahuaja peale. Nii siis — **kõige tähtsam ja rutulisem ülesanne riigikaitse alal on veel senini teostamata ja k.-m. Soots loeb veel seda lubamataks, kui wäejuhi tegewust arwustatakse, „ka siis kui see eksinud on“** (k.-m. Sootsi sõnad — „Pwl.“ nr. 269. 1920.). Siin ei ole meil aga mitte lihtsa eksitusega tegemist, mis sõjaajal wäejuhtimises juhtuda wõib ja mille eest wäejuhti alati hukka mõista ei wõi, **waid hooletusega, wõib olla ka kuritahtlusega.**

2) K.-m. Sootsi poolt kokkuseatud kawas leiame kolmandal kohal „**sõjawägede ettewalmistamise korralduse**“, mille esimene paragrahw — **ohwitseride õpetamise ülesandeks** seab.

Sel alal on meil tõesti midagi tehtud, kuid tehtud halvasti. Et kindralstaabi ametite peale ohwitseere ette walmistada, ei ole meil neid mitte wäljamaale kõrgematesse sõjawäe õpeasutustesse saadetud, waid on selle jaoks kodumaal asutatud kõrgem sõjawäe õpeasutus n. n. „kindralstaabi kursuste“ näol. Neil kursustel õppiwaid ohwitseere nimetab k.-m. Soots juba praegu „tulwasteks ersatz-kindralstaabi ohwitserideks,“ seega selgesti wälja üteldes, et need kursused oma ülesannete kõrgusel **ei seisa** ja ohwitseere küllalt rahuloldawalt ette walmistada **ei suudeta**. Ja see ei ole ka ime, waid täitsa loomulik, sest seisab ju nende kursuste ülema koha peal ka õieti „ersatz-kindralstaabi ohwitser“ — polkownik Reek kes end. Wene sõjawäe akadeemias ainult lühendatud sõjaaegse kursuse lõpetanud ja kel sellepärast õigust ei peaks olema ennast kindralstaabi ohwitseriks nimetada (wähemalt end. Wene sõjawäe korra järel); ning õpejõududeks on kursustel enised Wene sõjaakadeemia professorid, kindralid Batow, Wannowsky, Drake ja Le-

bedew (wiimane neist wast hiljuti Nõukogude Wenemaalt tulnud **punawäe juht**), kelle teadmised suuremalt osalt veel Wene-Jaapani sõja kogemuste peale rajatud, kuna neil waewalt wõimalik on olnud ennast põhjalikult suure ilmasõja kogemustega tutwustada.

Mispärast ei saadetud siis ohwitseere wäljamaale, nagu see alguses oli kawatsetud ja milleks warsti peale sõja lõppu mõnelt wäljamaa riigilt (näit. Prantsusmaalt) nõusolek saadi, sest waewalt oleks kümnekonna ohwitseri ülespidamine wäljamaal kallimaks läinud, kui meie „kindralstaabi kursuste“ asutamine ja ülespidamine? Ja kui kulusid kardeti, mispärast ei lubatud siis mõnele ohwitserile **omal kulul wäljamaa kõrgematesse sõjawäe õpeasutustesse** õppima minna, milleks mõned ohwitserid luba palusid? — Meie ei eksi wist, oletades, et siin oli mõjuandew **teistsugune põhjus** — wõistluse kartus meie praeguste Wene sõjaakadeemia haridusega kindralstaabi ohwitseride poolt, kartus, et meie **praegused** kindralstaabi ohwitserid nooremate wäljamaal hariduse omandanud ohwitseridele aset oleks sunnitud andma ja wiimaste eest tagumisele plaanile taganema. Wähemalt on sarnane arwamine ohwitserkonnas laiemalt maad wõtnud.

Ei saa tähelpanemata jätta, et meil sõjawäe õpetamises senini ka pea midagi rõõmustawat märgata ei ole, sest **sõjawäe õpetuskomitee** ei ole ikkagi veel jõudnud kõiki tarwilikke sõjawäe määrustikke wälja töötada, ning need, mis juba ilmunud, wastawad waewalt täiel määral oma ülesannetele. Kuid kuna meil määrustikud mingisugustel arusaamata põhjustel salajasteks tunnistatud, siis ei saa siin nende kohta lähemalt sõna wõtta.

Üldse walitseb meie sõjaministeeriumis mingisugune loid ja raske õhkkond, — tööd tehakse ilma kindla plaanita, püütakse päwi õhtusse saata ja loowat tööd ei ole näha. See oleneb muidugi sellest, et sõjaministeeriumil senini juht on puudunud, kes kawa-kindlalt loowat tööd korraldada oleks suutnud.

Wõtame näituseks juhulikult ühe sõjaministeeriumi osakonna — sõjawäe topograafi osakonna. Mida seal õieti tehakse?

— Ei ole saladus, et meil wabadussõja ajal juhtimine ja sõjapidamine õige raske oli, muu seas just kindlate ja täpisealsete kaartide puudusel, ning wäerinnal tuli olemasolewaid Wene kaartisid ehk nende äratrukke alati regognostseerimiste abil parandada ja täiendada, — muidugi mõista, kus

see wõimalik oli. Et see wabadussõja ajal niimoodi oli, on arusaadaw, sest peale end. puudulikkude Wene kaartide ei olnud teisi paremaid kusagilt wõtta. Kuid arusaadaw on ka, et peale sõja lõppu topograafia osakond korralikkude ja täpise kaartide muretsemise peale oleks mõtlema pidanud, vähemalt Wene kaartisid parandades ja täiendades. Sellest ei ole aga senini midagi kuulda olnud, kuid teada on, et topograafia osakonna ülem polkownik Bach piirikomisjoni esimehena salakaubaga Narwa piiril on tabatud!..

Jälgides lähemalt praeguse sõjaministri k.-m. Sootsi tegewust, mis kindlasti ainult sõjawäe- ja riigikaitse korraldamise poole sihitud peaks olema, leiame meie aga temas nähtuse, mis tekitab rahulolematust meie sõjawäe ridades ja umbusaldust kõrgemate sõjawäelaste vastu, meie riigikaitse huwile risti vastu käib ja meie sõjawäe korraldamise peale hawawalt mõjub. See on — ohwitseride liigitamine wõi kastidesse jagamine ja kahtlase minewikuga ohwitseride wastuwõtmine sõjawäkke ning kõrgematele kohtadele määramine.

Oleme seda wäärnähtust juba eriartiklis käsitanud („Walwe“ nr. 3. — „Sõjaminister ja ohwitserkond“), kuid ta on niiwõrd tähtis, et ka siin temast waikides mööda minna ei saa. Ja meie juhime walit-

suse ja kodanikkude tähelpanu selle peale, et sarnane nähtus meie sõjawäes ootamata suurt lõhet wõib sünnitada, sest meie naaberriigis — Lätimaal — on analoogilisel põhjusel seisukord niisuguseks kujunenud, et kuussada ohwitseri kollektiivselt sõjawäest lahkuda tahawad, mis meie sõjaministril ka mitte teadmata ei peaks olema.

Seega kokkuwõttes:

Kui wõrrelda k.-m. Sootsi kümnekuulist tegewust sõjaministrina tema enese poolt aasta tagasi ajakirjanduses esitatud tarwilikkude ja rutuliste uuenduste ja muudatuste kawaga meie sõjawäe ja riigikaitse korraldamise alal, siis leiame, et ilusad sõnad on ikkagi ainult ilusateks sõnadeks jäänud ja täitmiseni ei ole kühminud. Ja jääb mulje, nagu oleks need ilusad artiklid kirjutatud olnud ainult wäiklase isiklise eesmärgiga — pöörata enese peale tähelpanu riigikogu walimistel, et wiimase läbi kõrgele sõjaministri kohale pääseda, mis kahjuks ka õnnestas. Jah, kahjuks, sest ainukese rõõmustawa nähtusena k.-m. Sootsi kümnekuulises tegewuses sõjaministrina wõime meie nimetada ainult sõjawäe osade wabastamist rannawalwe teenistusest erirannawalwe asutamise läbi. Kuid seda on ikkagi wähe, ootamata wähe!..

Mites.

Kaheksas maailma ime.

Wanaaja eitsme maailma imele lisaks on pärastistel aegadel mitmel pool küll sandardid kordadel asju, mis iseäranis arukordsed ja millegi pärast wäga silmatorkawad, kaheksandamaks maailma imeks juurde ristida ähwardatud. Olid need asjad aga nii iseäralikud, kui nad ka olid, kuid waewalt wõiks püll üksigi neist niisuguse õigusega kaheksandama maailma ime au peale patenteerida, kui järgmised, Eesti wabariigis wõimalikuks saanud asjaolud.

Meil on rohkesti igat sorti ja seltsi riigiteenijaid. On neid, kes päewad ja wahast ka pooled ööd otsa paberite kallal küürutawad, peaaegu ilma waba õhku nuusutamata; on neid, kes ametisoleku mittemidagitegemise igawaid tunde tiwaripsutamise, ajalehtede lugemise, naerulugude puhumise, teejoomise, toast tuppä laaberdamise ja

muude säärase päewawarga asjadega mööda saata püüawad, on sarnaseid. . . noh, kes neid kõiki kirjeldada suudab, ja on riigiteenijad — kurjeerisid, s. o. inimesi, kes Wabariigi walitsuse ehk ministriumide korraldusel Eesti ja välisriikide wahelises läbikäimises käskjalgade kohust täidawad. Ja oli ning on meil riigiteenijaid — opteerimise komisjoni liikmeid.

Kõik need riigiteenijad saawad, muidugi riigilt palka. Kas palju? Noh, üks enam, teine vähem, kuid igatahes nii, et elamiseks wähe, suremiseks palju on. Keskmiselt n'a 6000—9000 marga ümber kuus. Sest kui juba minister ainult 18.000 marka kuus saab, siis on arusaadaw, et alamad ametnikud tublisti vähemaga läbi ajama peawad.

Kui palju saawad opteerimise komisjoni liikmed ja kui palju kurjeerid? Ei tea,

aga wist küll mitte üle 14000—15000 marga kuus, sest egas nad ministri palka ikkagi saada ei wõiks. Ütleme, 15.000 marka. See teeb aasta kohta 180.000 marka.

Sada kaheksakümmend tuhat marka aastas sissetulekuid. Selle pealt tuleks tulumaksu riigile umbes 30.000 marka. Nii seisab see 1920. a. „Riigi Teatajas“ nr. 143 ja 144.

Aga nüüd tuleb.

Omaaegne haridusminister ja pärastine Eesti opteerimise komisjoni esimees, wõi liige, wõi midagi sellesarnast, hra Kartau, on au osaliseks saanud, et tema minewaaastane sissetulek 3.000.000 marga peale on hinnatud ja talle 1.081.600 marka tulumaksu määratud. Sama komisjoni kuulsaks saanud hra Org'ile on umbes 1.800.000 marka ja välisministeeriumi kurjeerile Rosaarile koguni umbes 3.000.000 marka tulumaksu peale pandud.

Need herrad olid kõik riigiteenijad, kelle palk, järjekult, üle 180.000 marga ei ulatanud. Aga oletame, et siin ka päewarahad juurde tulewad ja et need teine niipalju wälja teewad. See oleks ikkagi ainult 360.000 marka, noh, ütleme 400.000 marka aastas, mille pealt mitte üle 80.000 marga tulumaksu ei oleks wõinud arwata.

Mis on siis siin sündinud? Kas on tulumaksu wäljaarwajad hrade Kartau, Orgi ja Rosaare wastu wõimatut ülekohtu tarwitanud wõi on ehk neil ometi omajagu põhjust olnud, tähendatud isikutele sarnaseid tulumaksu summasi määrata. Ega's nad oma arwusid ometi „laest ei wõtnud!“

Oleme kindlad usus, et tulumaksu määratjel küllalt põhjusi oli. kõigile kolmele herrale sarnaseid tulumaksu summasid määrata. Aga sarnasel korral kust tuliwad ette wiimastele mitme miljonilised sissetulekud? Inimestele, kellel weel Eesti wabariigi alguses õieti midagi ei olnud. Rosaar, näit. oli päris waene poiss, ning Kar-

tau ja Org waesed üliõpilased. Kust siis 1920. aastal neil nii pöörased sissetulekud? Kust?

Nii teawad meil siis ühe walitsuse asutuse ametnikud, et mõned teised ametnikud 1920. aastal pööraseid sissetulekuid said. Missugusest ärist? Mingit kaubamaja, pank ehk muud suurt ettewõtet neil ei olnud. Kuid sissetulek oli. Siis pidi ikkagi ka äri olema. Ja et see oli ning mis see oli, teab kogu Eesti. Sellest ärist rääkis oma ajal Odamehe aken kujukaid jutte. Aga seda äri aeti rigipalga peal olles, riigi ajast, riigi hea auga mängides. Seda äri aeti ilma mingi patendi maksuta, ilma wäljaandmiseta, millest üksigi korraline äri mööda ei pease, kuid kes riigile juba patendi kaudu tarwilise osa ära maksab. Ja kuidas selle juures oma otsekohesteid teenistuse kohuseid täideti, neid kohuseid, mille eest riik palka maksis, sellest wõiwad optandid muinaslugusid westa. Mis see siis oli? Riigi ametnik, riigilt palka saades, ajas nii ütelde seaduse tagaselja määratu suurt äri, ilma ühegi äriõiguse lunastamata. Et sellejuure ka teenistuse huwid nii mõnigi kord kannatama pidid, on loogiline järeldus. See on nab kohtuwääriliselt.

Kas niisugune maksude eest äralibisemine otsekoheste maksude peawalitsusele wõi kellele seal patendi asjad alluwad, mitte silma ei torkanud?

Aga ehk tulewad need herrad seletama, et tulumaksu määramine ülekohtune on, et neil mingit muud sissetulekut ei olegi olnud, kui ainult seaduslik palk, päewarahad, perekonna abirahad jne. Siis ütelgu nad ometi, kust nad miljonääriks said, mida nende laialised ettewõtted tõendawad. See asi on küllalt selge ja salgamise ning puiklemisega siin küll kellegile Eestis enam liiwa silma puistata ei saa.

Kas ei oleks siis mitte prokurööri kohus asja käsile wõtta?

—r

Kaubandusagent Karlson Berliinis ja werised määrinud tekid.

Sõjawäe war. walitsus wajas sõjawäele 10.000 tekki. Need tekid otsustati tellida Kaub. tööst. min. kaubandusagendi Karlsoni läbi Saksamaal, kes ka proowid ja hinna saatis — tükk 60 Saksa marka; see oli selleaegse rahakursiga arwates 300

Eesti marka tekist. Tekkide proowid leiti olewat aga kõlbmatad, (õhukesed ja walmistatud mingisugusest „Ersatz'ist“). Waheajal oli Karlson tekid ikkagi äraostnud ja niisugusel wiisil, et müüja pärast weel 10 Saksa marka (see on 50 Eesti

marka) tekile hinda juurde wõis panna, nii et lõpulik hind 70 Saksa marka ehk 350 Eesti marka tekist tuleb.

Tekid saadeti ja kui pakid lahti tehti, selgus, et seal mitte ühtegi uut tekki ei olnud, waid kõik määrinud ja auklised, nii et 170 teki hulgast 125 tekki wereplekka ja aukusid täis olid. Kommisjon kes tekid järele waatas, tunnistas nad täiesti kõlbmataks ja ei wõtnud wastu. Asi kanti ette wabariigi walitsusele, see saatis mingisuguse „erikomisjoni“ asja läbi waatama, kes ilma et waewaks oleks wõtnud tekkisi läbiwaadata, otsustas, et Sõjaministeerium peab tekid wastu wõtma, kuna raha juba wäljamakstud.

Kaubandustööstuse ministeeriumi agent Londonis, Puhk ostis juba waremalt wabariigile, puhtas rahas ette wäljamakstes, 50.000 komplekti weriseid pehkinud sõduri riideid, kokku umbes 140 miljoni marga eest. Asi sumbutati ära ja Puhk jäeti karistamata. See nähtus, teadagi, julgustas Kaubandus - tööstus ministeeriumi agenti Karlsoni Berliinis, ja ei millestki ega kellestki hoolimata, ostis ta 10.000 tükki määrinud, weriseid räbalaid,

mis waremalt sõjawäe tekid olid olnud, maksis puhtas rahas 3 miljoni marka ette wälja, wõimalust jättes pärast weel ½ miljoni lisaks nõuda. Walitsuse „erikomisjon“ leiab, et juriidiliselt „es ole midagi tetta“.

Sõjaministeeriumile on need werised räbalad ostetud, raha on wäljamaksetud, mis seal siis weel kõneleda, asi on küllalt selge, sõjaministeerium „peab“ nad wastuwõtma — ja wõtab ka.

Aga mis ütled **Sina, kodanik**, kes Sa need „werised pehastanud räbalad“ oma töö ja waewaga maksad, aga Sul midagi selga panna ei ole, ega midagi millega end magades katta, kui Sul riigi kaitseteenistusel nad tarwis on, ehk riigi kaitsemisel neid tarwis tuleb?

Kas see „rahwa usaldumees,“ kes Kaub- tööst. ministri kohal, kelle ametnikud aina korduvalt, karistamatait niisuguseid suuri kahjusid riigile teewad, on weel ikka rahwa usaldust wäärt ja wäärt ministeeriumi juhatama?

„Wibuane“

Mereasjanduse peawalitsus ja tule tornide töökoja wask.

Wabariigi tule tornide walitsusel on juba wanemast ajast saadik oma töökoda, kus kõik tule tornide, tule laewade ja tule boide aparaadid, lambid ja muud tarbeasjad parandatakse ja ka palju uusi osasid ja aparaatisid walmistatakse. Peale selle walmistab see töökoda ka igasuguseid kompassisid ja laewalaternaid ning parandab igasuguseid laewasõidu instrumentisid. Tööd, mis see töökoda teeb, on eeskujulised ja hinnad palju odawamad kui wõõralt maalt ostes, ehk wõõral maal parandada lastes. See töökoda on kõik wabariigi laewad oma kompassidega warustanud ja neid ka eralaewadele walmistanud ning Soomemaa laseb selles töökojas oma tule tornilampide brennerid (peal) walmistada. Juba warematel aegadel said selle töökoja tööd kuld aurahaga kroonitud ja wiimasel Eesti riiklisel näitusel kahe II auhinna.

Et tule tornide walitsusel omal niisugune wana sisse töötatud töökoda, kus suure

wilumusega töäjõud töötamas, on talle wõimalikuks teinud wabariigi mereteede walgustamist ka kõige segasematel ja raskematel aegadel eeskujulikus korras hoida ja Eesti wabadus-sõja ajal wabariigi merejõudude tegewust selle läbi suuresti kergendada; mille eest tule tornide walitsuse ülem mitmel korral merejõudude juhatajalt tänu ja kiitust sai, suusõnal kui ka päewakäsus.

Tule tornide töökoda, omalt poolt jälle, wõis tagajärjericikalt töötada ainult selle tõttu, et tal oli oma ladu, kus ta asjatundlikult ja kaugele ette kawatsetult igasuguseid eri- (spetsiaal-) materjaalisid tagawaraks hoidis ja neid alati, kui juhus pakkus, ladusse kogus, kust tal igal ajal, ka õõsi ja pühapäewal, kui hädasti tarwis, wõtta oli. Nii, näituseks, koguti Sõrwe tule torni juurest weneajast jäenud suurtüki padrunite, wäga heast walgestwasest-kes tal, mis tule kahju kuumuses kokku olid sulanud ja otse ideaalne materjaal kompassikehade walamiseks leiti olema. Kõik see

materjaal koguti hoolega kokku, toodi Tallinna, hinnati ära ja pandi tuletornide töökoja ladusse, kust võeti kui walamiseks tarwis oli.

Mereasjanduse peawalitsuse Mem kaugesõidu kapten Tiidemann oli Mercasjanduse peawalitsuse koosseisu määratu suureks ajanud ja et sellel suurel koosseisul ka ikka midagi teha oleks asutas ta „Mereasjanduse peawalitsuse - keskladu“ mille aluseks — „Tuletornide töökoja ladu“ võeti ja andis selle „Keskladu“ oma abi, kellegi weneelase Saharowi korralduse ja hoolde alla, kes ka „eht wene wiisi“ seda ladu korraldama hakkas ning ilma tuletornide walitsusega läbirääkimata, selle töökoja materjaalist, Sõrwe tuletorni juures kogutud walgewasest ja ka waremalt kogutud punasest wasest juba suure osa maha müüs. Walge wase 300 marga eest puud, ja punase wase 700 marga eest puud. Muu hulgas müünud ta ka ühe 6-c puudase waksuurtki 3300 marga eest. Kui nüüd tuletornide töökojal kompasside kerede walamise juures materjaalist puudus tuleb,

peab „Keskladu“ ülesse otsima, „wana-wasekaupmehed“ ja müüdnud materjaalid tagasi ostma, kui need weel alles on. Kas on niisugune „Keskladu“ asutamine ja niisugune „Keskladu“ korraldamine wabariigi luwidele wastaw?

Selle materjaalide müügi juures torkab silma, et Mereasjanduse peawalitsuse keskladu on annud wälja kaks arwet ühe numbri all, nimelt: 25. oktoobril 1921. Arwe Nr108 J. Undritsile, kus tähendakse: „Teile müüdnud enampakkumise teel“ j. n. e. . . Summa 26.147,50. Ja 31. oktoobril 1921. „Arwe“, samati Nr.108. is. Undrits Ko.le, kus tähendakse: „Teile müüdnud walged waske“ j. n. e. Summa 15.000. Miks on antud kaks arwet ühe numbri all mitmesugusel ajal mikis ei ole teisel arwel tähendatud: „enampakkumise teel?“

Kas riigikontroll lubas mereasjanduse keskladul müüa ära tuletornide töökoja materjaalisi ja kui, miks pärast? Need on küsimised mis igal asjateadwal wabariigi kodanikul keelele kerkiwad.

„Käsmu Kustas.“

Cand. hist. J. Sitska „Eesti wabariigi rajamine“ ja hapud heeringad.

Pangadirektor isand cand. hist. J. Sitska on kirjutanud oma „Ajaloo algõpetusele“ täienduse, kus muu seas loo pealkirja all „Eesti Wabariigi rajamine“ leiame, milles ta wabadussõja ajaloo sama „omapäraselt toimetab“ kui wabadussõja ajal Tallinnale heeringate ostmisega. Samati kui ta pealinnale suure partii, hapuid heeringaid Kopenhaagenist sisse wedas, milledega pärast, ka teisi linnasi õnnestada katsuti, samati weab ta meie koolidesse oma „Ajaloo algõpetusega“ lausa walel Eesti wabadussõjast, mida koolilapsed kui ajaloolist tõtt õppima peawad.

Nü kirjutab ta näituseks sõna-sõnalt:

„Detsembri-kuul jõudis ärewusega oodatud Inglise laewastik Tallinna alla merd kaitsema. Sellest hoolimata ilmus enamlaste laewastik jõulupühjade ajal Tallinna reidile ja hakkas linna poole pomme saatma(!). Merelahing, mis sellele järgnes, kaotasid enamlaste inglastele kaks wigastatud sõjalaewa. Inglased parandasid laewad ära ja kinkisid nad Eesti wabariigile,

kellel warem juba üks sõjalaew oli, nii et seega Eesti sõjalaewastikule alus oli pandud.“

Keele ja õigestikirjutuse wigadest- kui ka lapsikust „linna poole pomme saatmise“ jutust mööda minnes kinnitame teoasja, et enamlaste laewastik üldse Tallinna lahe lähedussegi ei ilmunud, weel vähem Tallinna reidile, kuhu ühtki enamlaste sõjalaewa pole tulnud. Ainult Aigna saare põhjapoolsele rannale lähenes enamlaste miiniristleja „Spardak“ luuramise otstarbel ja saatis kümnekond poomi saarepatarei ümbrusse ning langes pärast seda inglaste kätte. Järgmisel päewal tuli teine enamlaste miiniristleja „Awtroil“ esimest tagaotsima ja langes ka inglaste kätte. „Spardak“ oli raskesti wigastatud; „Awtroil“ wigastused aga õige wäiksed. Need mõlemad laewad anti inglaste poolt niisuguses seisukorras kui nende kätte langenud, meile „ajutiselt tarwitada, kui meie nad äraparandada ja korda seada suudame“. Ja meie ise parandasime nee mõlemad laewad oma eneste abinõudega ning seadsime wõitluse

walmis. Alles pärast sõja lõppu anti need laewad Wabariigile päriks.

Edasi kirjutab J. Sitska:

Maad mööda tuli enamlaste sõjawägi Narwa ja Pihkwa poolt rööwides ja riisudes, tappes ja põletades kiiresti edasi. Ei aidanud palju, et kapten Pitka soomusrongid organiseeris ja neile wastu saatis.“

Ja allpool:

„Warju said eestised ka weel „wene walgetest“, see on enamlaste wõi „punaste“ wägede wastu sõdiwatest wene wägedest, keda nad inglaste abiga warustasid ning kes kindral Judenitshi juhatusel Peeterburi linna enamlaste wõimu alt lahti päästmise katseid hakkasid tegema.“

Teises kohas tähendab ta:

„Ka üks osa kodumaa Saksa soost riigikodanikka wõttis kodupinna kaitsmisest enamlaste wastu ustawalt osa.“

Näitab, et see „ajalooteadlane“ kas woodi all warjut wõi Kopenhaagenis hapu heeringaid ostmas oli sel ajal, kui meie kodumaal ajaloolised sündmused arenesiwad. Iseenese wõimetus ja saamatuse „mõõdupuuga“ suguwendi mõttes ei ole tal mehesel usku nende wõimise sisse, waid ta otsib „ustawaid“ kodupinna kaitsjaid kodumaa saksa soost „riigikodanikkudest“ ja „warju“ wene walgetest.

„Ei aidanud palju soomusrongide organiseerimine ja nende waenlaste wastu saatmine“ — kõik tühi waew! ohkab wenike.

Soomusrongide wägitoad waenlast raudtee liinil tagasi surudes; Tapa ja Tartu wõtmised ja waenlast kabuhirmul põgenema ajamised pole kunagi selle „ajalooteadlase“ silmi ega kõrwu puutunud.

Wene „walgete“ warjust kõneledes tuleb ainult meelde lugejatele, et sel ajal kui meil kõige raskemad tunnid üle elada olid ja wene „walged“ sellekohase lepingu järele Narwa wäerinnale meile appiminema pidid, nad Tapale jõudes Narwa poole ei läinud, waid mingisuguse tagamõttega Tallinna poole tahtsid tungida, nii et sunnitud olime needki mõned kuulipildujad, mis korra olime jõudnud seada, nendele wastu saatma ja jõuga neid Tallinna tulemast tagasi hoidma.

Nende pärastinegi tegewus oli meile ainult õnnetuseks, sest nad awatelesiwad waenlase suuri jõudusi meie piiridele ja põgenesiwad siis ise meie wäe seljataha warjule.

Kui „ustawalt“ see üks osa kodumaa

Saksa soost riigikodanikka kodupinna kaitsmisest osa wõttis“ selleks toome kaks näitust:

Esimene näitus.

Oma seletuses Tartu langemise kohta kohaliste enamlaste kätte detsembri-kuul 1918. a. kirjutab selleaegne 2. polgu ülem polk. Unt muu seas oma seletuses Tartu langemise põhjuste uurimise komisjonile:

„Kuni 20. detsembrini täitsid 2. polgu roodud ja komandod ning kaitseliidu salgad kõik käsud korralikult, kuna seda ei wõi ütelda Balti pataljoni ja Balahowitschi wäeosade kohta, kes oma ülemuse korraldusel mõnikord teisiti tegid, kui seda Eesti wäeülemus nendelt nõudis. Näituseks pidi üks Balti pataljoni rood Eesti wäeülemuse käsul kuni wiimase minutini Tartu linna jääma, aga pataljoni ülem alamritimeister von zur Mühlen wiis öösel 19. ja 20. detsembri wahel roodu linnast wälja Põltsamaa poole, ilma et oleks sellest Eesti wäeülemusele teadustatudki. Niisama ka ilma lubata ja ülemusele teadustamata koondas Balahowitsch öösel wastu 20. detsembrist enamjagu oma wäeosasid põhjapoolse raudtee Wiljandi ja Põltsamaa sihil, selle asemel, et tema oleks pidanud kõik oma jõud Wõru tee peale koondama, waenlase linna alt eemale tõrjumiseks.“

Teine näitus.

6. detsembril 1918. a. sai Rakweresi üks Balti pataljoni ratsakuulipildurite salk alamritimeister von Gloy juhatusel Jõhwi alla wäerinnale saadetud, kes aga seal wõitlusgruppi ülema polk. Seimani ja ühe kaitsejao skonna ülema kapten Liiwaki sõjalised käsud täitmata jättis ja kõige kriitilisemal silmapilgul wäerinnalt omawoliiselt ühes oma salgaga lahkus.

Oma „Eesti wabariigi rajamise“ loo lõpul on isand Sitska ka „wäljaweo kaup“ walmistanud, seal loome nimelt: „Oktoobrikuus 1919. kuulutati uus maaseadus wälja, mille põhjal mõisa ja kirikumaad ühes inwentaariga riigiomanduseks tunnustati. Uus maa seadus ei wastanud aga kodanlise rahwa osa õigustundele, sest et maade eest nende siamaalsetele omanikkudele mitte tasu ei olnud määratud, et mõisamaad kuni wiimase wakamaani riigile olid wõetud, nii et mõisa hoonete jaoks enam kohast põllu pidamist ei jäänud.“

Niisugust kodumaa ajalugu õpetatakse meie koolides meie lastele, meie Haridusministeeriumi korraldusel

Paistewälja Pearo.

Korteripuudus ja soowimata külalised.

Käesolewa aasta oktoberi kuul esitadi Sõjaministrile, Wabariigi ohwitseeride ja sõjawäeametnikkude korteri nõudmise leht, mis nende halatsemisewäärt wiletsaid korteriolusid peegeldab, näituseks: Sanitar lipnik E. (perekond 2 inimest), elab weranda peal; al-leitnant A. elab naise ja lapsega kuuris; pharmaceut W. (perekond: naine, laps, wend ja õde), elawad koridoris; sõjawäeametniku asetäitja K. (kolmeliikmeline perekond) elab kõlbmata wiletsas pööningu toas; wanem-leitnant P. täiesti ilma korterita, perekond teises linnas; merewäeametnik T. elab naftalaewas; kantselei ülema abi D. (naisega), täiesti ilma korterita, öömajal kus juhtub; alam-leitnant T. elab kasarmus, komando kantseleis; sõjawäe aseametnik L. (perekond 3 inimest), ilma korterita, ainult woodi koht wõõras perekonnas. Alam-leitnandid M. M. ja S. ilma korterita, magawad öösi, kus saawad, tutawate juures; leitnant P. elab Kadrioru lossi keldris — saab sealtki wälja aetud; j. n. e. — j. n. e.

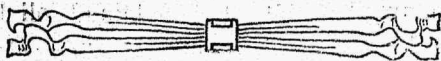
Jah! mis teha? ei ole linnas ruumi, ei ole parata! — öeldakse õlgasi kehitades. Aga meie küsime; kuhu mahutakse need juutide karjad, mis iga kuu, igast ilma-kaarest Eestisse walguwad ja pealinna pesitama asuwad? Kuidas saawad wene-laste parwed pealinnas ulualust, kes murruna pealinna käidawamatel tänawatel pealinna publikumi iseloomustama tikuwad, andes sellele „eht wene“ ilme?

Ja sellest weel mitte küllalt, waid isegi Eesti wihasematele waenlastele wõimaldakse Eesti pealinnas elamist! Näituseks: Juba 5-mal oktobril s. a. andis alamleitnant „X“ oma otsekohesele ülemale raporti läbi teada, et Tallinnas asub ja laiutab ennast endine Wene polkownik Homjakow, kes kui üks wihasematest Eesti waenlastest tuntud juba 1917 aastast, kui ta Tallinnas Eesti polkude asutamise ajal nende wastu

kihutustööd tegi, ning wene-laste ja eest-laste wahel werist kokkupõrget prowotseerida aitas. Nähtawasti, ei ole see teada-anne tähelepanemist leidnud, sest see Eesti-waenlane laiutab pealinnas edasi ja wabariigi ohwitseerid ja sõjawäeametnikud kannatawad korteri puuduse all. Ka on teada, et weneaegne mobilisatsiooni jaoskonna, asjaajaja Jeletsky Tallinnas asub, kes samuti wihasema Eesti wastasena waremast ajast juba tuntud. See mees oli koguni wabariigi ühe kõrgema au- ja usalduse kandja kaasabil Eestisse pääsenud, kellega ta omal ajal wene mobilisatsiooni jaoskonnas ühes teeninud.

Selge on, et meie hädad ja wiletsused poleks mitte nii terawad, meie õigusefunnnet ei haawaks mitte iga sammu peal ülekohtused nähtused, kui meie walitsus, walitsuse asutuste juhid ja ametnikud ning teised riigi asjaajajad ja rahwa usalduse mehed kõik „asjapärast“ töötaksid ja ei mingisuguseid kõrwalmojusid eneste peale mõjuda ei laseks, üks kõik missugused need ka ei oleks. Sellepärast kodanikud, ei ole mitte ükskõik kes teid esitab, keda teie riigi etteotsa upitada lasete, ja kelle kätte riigi walitsemine ning riigiasutuste juhtimine sattub, waid teil tuleb kõigil walimiste ajal ise walida ja sõna tõsisel mõttes „walida“, hoolega walida kaaskodanikkudest Riigikogusse neid, keda teie tõesti hästi tunnete ja usaldada wõite. Pange tähele, et erakondade walimiste lõõklaused sagedasti tühi puru on ja nende põhikirjad tähenduseta, kui teile tuntud usaldusewäärilised mehed nende nimekirjades puuduwad. Sellepärast hakake aegsasti ümberwaatama ja tähelepanema keda usaldada wõib ja keda mitte ja ärge laske, kui aeg tuleb, endile kandidaatide nimekirjasid pihku pista, ega nende poolt hääletada, keda teie hästi ei tunne.

Nestor.

Mis kõik sünnib «õiglusele ja seadusele» rajatud riigis

Juba 2. juulil 1919. a. ilmus „Riigi Teatajas“ nr. 42. Eesti Wabariigi walitsuse poolt 25. juunil 1919. aastal wastuwõetud määrus Eesti wabadussõjast osawõtnud sõjawäelaste kohta, mis järgmiselt käib:

„Kõigil Eesti wabadussõjast osawõtnud sõjawäelastel on eesõigus peale sõja lõppu esimeses järjekorras riigi ja omawalitsuse asutustes nende elukutsele ja haridusele wastawat teenistust saada.“

Kui wähe selle seaduse täitmisest on hoolitud, teawad tuhanded demobiliseeritud wabadussõjalased otse wihale sütitawaid lugusid kõneleda, milledest nii mõnigi ajakirjanduses on awaldatud, näituseks üks hilisematest lugudest „Wabas Maas“, milles jutustatakse kuidas keegi demobiliseeritud sõjawäelane kuhugile asutusse koha saanud ja ühe päewa juba töötanudki, kui temale teatatakse, et see proua, kes tema eest lahti saanud, peab weel kaheks nädalaks teenistusse jääma, sest et ei olewat kahte nädalat etteõeldud, nii kui seadus nõuab. Kahe nädala pärast teatatakse sõjawäelasele, et prouat ei saawatki lahti lasta, sest proua olla ühe „kõrgema ülemusega läbirääkinud“ ja selle poolt lubatud temal teenistusse edasi jääda. Lisatakse weel juurde, et „proua olla warandusega inimene ja teenistusse edasi jäämine mitte hädapärast tarwiline“. Teadagi pidi see proua warandusega inimene olema, sest ega siis meie oludes „kõrgem ülemus“ ometi waesega poleks „läbirääkimisi“ pidama hakanud.

Nüüd kui juba üle kahe aasta on kõrgemad ülemused seadust wägistanud ja nende kodanikkude seaduslisi õigusi maha talla-

nud, kes õieti need Wabariigi loojad ongi, kes oma rinnaga kodumaad kaitsenud, kelle were hinnaga Eesti wabadus ja iseseiswus lunastatud; alles nüüd 23. nowembril 1921. aastal „otsustas Wabariigi walitsus juhtida walitsuse liigete „tähelepanu“ 25. juuni 1919. a. seaduse peale wabadussõjast osawõtnud sõjawäel. eesõiguste asjus teenistusse saamisenes ja „soowitada“, et walitsuse liikmed nõuaksid nendele alluwatelt ametkondelt eeltähendud seaduse täitmist j.n.e., nagu „ETA“ ajakirjandusele teatab.

Kui rumal ja tõlpline kõlab see „ETA“ teade! „Wabariigi walitsus otsustas juhtida walitsuse liigete tähelepanu“ jne. Kui see tõesti nii peaks olema, kui „ETA“ seda teatab, et, teiste sõnadega, „ministrid tulewad kokku ja otsustawad üksteise tähelepanu juhtida seaduse täitmise peale“, siis peawad kodanikud küll Wabariigi seaduse §§ 29 ja 31 alusel endi riigiwõimu teostama hakkama ja kas wõi uute Riigikogu walimisteni asja wiima, kui praegune Riigikogu ei suuda walitsust ametisse seada, kelle liikmed tõsiselt seadust austaks ja pühaks peaks ning seaduse täitmist kindlalt eneste ametkondadelt nõuaks. X.

Imelikud otsused.

Tallinna kodanik P., end. Peterburi Tehnoloogia instituudi üliõpilane, oli üks nendest wähestest, kes astus wabatahtlikult Eesti wabadussõja teenistusse, ehk ta küll kunagi waremalt sõjawäeteenistuses pole olnud. Et ta waremalt merel oli sõitnud, siis määrati ta 13. jaanuaril 1919. a. miiniristleja „Wambola“ peale ja 16. weebruaril 1919. a. saadeti ta komendori kursustele ning pärast nende lõppu sai ta „Wambola“ peale komendoriks. Wõttis osa Petseri operatsioonist wiendal soomusrongil ja sai Orawa lahingus Kliima küla juures haawata.

12. aprillil 1919. a. saadeti P. sõjakooli suurtükiwäe kursustele, kus ta 3. augustil 1919. a. nooremaks portupee kadetiks ülen-dati ja septembri-kuul lõpul tegi ta eksamid, kui üks parematest kursuslastest. Sinna-saadik oli P-l kõik hästi läinud ja kui tubli isamaalane oli ta rõõmus, et nüüd mõne päewa pärast paremini etteawalmistult, kodumaa kaitset jätkata wõib. Aga seal tuli

wahejuhtumine, mis põhjuseks sai, et P. lootus täielikult nurja läks

Lugu oli järgmine: pärast eksamite lõppu anti kursuslastele üks waba päew. Sel päewal trehwas P. ühte Partisaani pataljoni meest, kellega Walgas tuttawaks oli saanud; partisaan ütles endal palju ülesandeid täita olewat ja aega wähe ning palus P-d. piirituse ladust 50 liitrit piiritust laatsareti tarbeks wälja wõtta, sellekohast dokumenti P-le kätte ulatades. Kui P. tuttawa palwet täitma läinud, oli ladus mainitud dokument wõltsituks tunnistud ja P. kriminaal politseisse wiidud ning asja üle juurdlus toime pandud. See juurdluse materjaal oli sõjakooli ülemale saadetud kriminaal politsei ülema abi kirjaga, milles sel muu seas tähendab: „nagu juurdlusest selgub, P-d wõltsimises süüdistada ei saa“. Sõjakooli ülem saatis selle materjaali Tagawara wägede ülemale kindral-major Larkale ja palus selle otsust, kas P-d koolist kadetina tegewasse wäeosasse saata, wõi tuleb teda kohtu ot-

suseni koolis pidada ja lisab juurde: „lipnikuks ülendamiseks teda ettepanna ei leia kohane olema kuni süü seletuseni.“ Selle peale wastab kindral Larka: „Kohtu otsuseni kooli juures pidada“.

Nii siis sündis, et kuna teised kadetid, kes ühes P-ga eksamid teinud, lipnikkudeks ülendati ja sõjaliinile saadeti, P. aga sõjakooli tegewuseta istuma jäeti, olgugi, et sel ajal suurtüki ohwitseridest ja spetsialistidest suur puudus merewäes oli.

P. palus, et kui teda lipnikuks ei taheta ülendada, siis lastagu teda kas wõi reamehena tegewasse sõjawäkke, sest kohtukäik wõib aastaid wiibida. See palwe ei leidnud täitmist ja P. istus tegewuseta sõjakoolis edasi. Wiimaks ligi wiiekuulise ootamise järele pööras P. palwekirjaga 20. weebruaril 1920. a. Sõjawägede ülemjuhataja poole ja kandis sellele ette oma seisukorra, tähendades muu seas, et ta kunagi ei ole ühegi kohtu poolt weel süüdi mõistetud ega karistud ja temale ka praegu mingisugust kindlat süüdistust ette pole pandud, et wiimasel ajal temale palka ka enam ei makseta ning palub korraldust, et tema õigused mis ta sõjakooli lõpetamsega omandanud, maksmata pandaks ja temale saamata olew palk wälja maksetakse. Selle palwe peale järgnes otsus: **Sõjakooli ülemale**“.

Sõjawägede Ülemjuhataja otsuse põhjal: „koolist wälja heita, jalawäe polku alamohwitserina“.

Ja 20. märtsil 1920. a. saadeti P. jalawäe polku, kui noorem alamohwitser, pärast seda kui teda oli sunnitud 5 kuud 20 päewa sõjakooli juures aega ära raiskama.

Osalise demobilisatsiooni korral 1. aprillil 1920 a. arwati P. tagawarawäkke ja lahkus teenistusest ning alles käesolewa aasta nowembri-kuu keskpaigas tuli kohtu otsus, milles P. süüteks tunnistati, sest et „tema ei olnud kaastogelane wõi osaliseks kuri-teos.“

Need eeltoodud faktid näitawad jällegi, kui nõrk on Wene kõrgema sõjakooli hariduse saanud meeste loomulik-terwe inimese mõistus (common sense) ja kui suur on eksitus Wene sõjalise hariduse peale meie riigikaitse organiseerimist toetada.

Meie ei leia juriidilist alust mille peale sõjakooli ülem toetada wõis, et meest, keda sõjakooli ülem toetada wõis, et meest, kelle wastu kindel motiweeritud süüdistus puudus ja pealegi eeluurimisel selgusele tuli, et „P-d wõltsimises süüdistada ei saa“

süüdlaseks pidades ülemuselt selle otsust küsib: „Kas P-d koolist kadetina tegewasse wäeosasse saata, wõi teda kohtu otsuseni koolis pidada, sest lipnikuks ülendamiseks teda ettepanna ei leia kohane olema kuni süü seletuseni“.

Ja siis see tõlp otsus: „Kohtu otsuseni kooli juures pidada“! näitab et selle otsuse tegija aju wäga nõrgalt töötas ja sellepärast lihtsalt kahest ette pandud moodusest wiimase „maha kirjutas“. Sest kui selle inimese aju oleks wähegi korralikult töötanud, siis oleks ta ometi selle peale tulnud, et ka juhtumisel, kui mees süüdi on, kohus aastaid wõib kesta ja mis mõtet on meest, kes kursused lõpetanud, asjata kooli juures pidada, kuna sõjaliinil spetsialistisi nii wäga tarwis oli; pealegi ega kool mõni eeluurimisealuste hoiu koht ei ole“.

Ja siis see **juhm jonn**; mees palub: „kui ei taheta mind lipnikuks ülendada, laske mind siis kas reamehena sõtta minna, sest kohus wõib aastaid kesta“. Temale wastatakse: „Ei! nii on kord otsus tehtud, et peate kooli juures kohtu otsuseni olema — nii peate siis ka olema!“

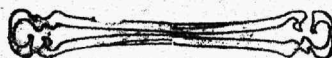
Kui siis mees wiimaks Sõjawägede Ülemjuhataja poole pöörab lootusega, et see ometi asjalikumalt ja õiglasemalt otsustab, siis sattub ta „wihma käest räästa alla“ **„Koolist wälja heita — jalawäe polku“!** on **Sõjawägede Ülemjuhataja otsus.**

Mikspärast koolist „wälja heita“?! mees on selle hästi lõpetanud ja ootab ning palub juba ligi pool aastat, et teda sealt wälja lastaks ja pealegi puudub tema wastu kindel süüdistus.

Mikspärast **suurtükimees jalawäkke**, kes omale wabariigi kulul spetsialiteedi omandanud? Kõik need imelikud otsused peegeldawad „õndsas Wene kooli iseloomu jooni“, mis nii jämedalt ja sügawalt meie „ennesõjaaegsete“ mõistusse on raiutud.

Ja lõpuks küsime: nüüd, kus P. on kohtu poolt õigeks mõistetud, kuidas tahawad need selleaegsed wõimukandjad, kes temaga nii omapäraselt talitasid, temale tehtud ülekohtu õigeks kända? Wõidakse ju ütelda, et P. saab nüüd tagajärel lipnikuks ülendud ja asi korras. Aga kuidas wõidakse temale seda tasuda, mis ta moraaliselt kannatanud; esiteks selleläbi, et ta sunniti oma aatest loobuma, see on: kodumaa kaitsemisest eemale jääma; teiseks selle läbi, et ta ülekohtuselt koolist „wälja heideti“.

R. M.

Weel ohwitseride keskkogu juhatuses aumõistest.

Nagu „Walwes“ nr. 3. kirjeldatud, pööras Ohwitseride Keskkogu juhatus wäeosade ohwitseride kogude poole kolme küsimusega, millega ohwitseride kursuste kohta käiwate artiklite autorid otsitakse ja missugused küsimused kiires korras otsustada palutakse.

Imestama peab seda agarust, millega asjast kinni hakatakse.

Kas nüüd niisugune nõudmine kodaniku — ohwitseri õigustega kokkukõlas on ehk ei, see ei puutu ju „keskkogu“ juhatusesse sugugi! Tarwis on ju asja „kõigekülgsaks walgustamiseks“ „mustaks loopijate“ nimed teada saada, et neilt ligemaid seletusi nõuda!..

Ei taha kuidagi uskuda, et keskkogu juhatus sellest aru ei jaksa saada, et senikaua, kuni isikute poolt, kelle wastu „Walwes“ nr. 1 ja 2 ettetoodud artiklid on esile toodud, mitte nendes sisalduwaid faktisid ei ole „tõeoludele wastawalt“ ümber lükatud, ei wõi juttugi olla nende artiklite autorite „mustuse loopimisest“.

Palju enam peaks aga ohwitseride keskkogu juhatus oma kohuseks pidama ja nõudma ohwitseride kursuste juhatuses käest, tema kohta ettetoodud wäärnähtuste, ümberlükkamist tõeoludele wastawalt, kui ettetoodud faktid moonutatud peaks olema, kui aga seda ei sünni, peaks „keskkogu“ juhatus nende herrade kohta oma seisukoha wõtma, sest oma waikimisega, mida nad ka siiaamaani teewad, tunnistab kursuste juhatus tema kohta toodud faktid tõeks.

Mis teeb aga meie „keskkogu“ juhatus? — Ta otsib autorid et nende käest ligemaid seletusi nõuda, sellejuures mõistab ta aga nad juba enne asja „kõigekülgselt walgustamist“ hukka!

Oletame nüüd, et „keskkogu“ juhatusel tõesti materjaal käsitada on, millest, tema ütelse järele, selgub, et artiklite autorid käsitasid faktisid, mis „suuremalt jaolt ümbermoonutatud ja kaugeltki tõeoludele ei wasta, siis tuleb ainult imestada, et keskkogu juhatus niisugust materjaali kasutada ei oska, sest niisugusel korral oleks kõige otsem tee ja ka kohustus „Walwe“ toimetusest nõuda autorite nimede wäljaandmist, kui aga see ei sünni, siis „Walwe“ toimetuse, kui laimaja, wastutusele wõtta, mitte aga rusikaga tühja tuult taga ajada, sest wõib olla, ehk on „üks“ ja „teine kannatajad“ juba teenistusest lahkunud ehk lihtsalt ei loe oma kohuseks keskkogu juhatuses sandarmilikkude küsimuste peale wastata.

Sellega oleks siis küsija jällegi oma wana katkise küna juures — kes nad on?..

Keskkogu juhatus kaebab, miks ei pööranud ohwitserid, kui neile ülekohtu tehti, oma otsekohese ülemuse poole, s. o., selle sama poole, kes ülekohtu teeb, et oma õigusi jalule seada.

— Siin peab ainult kahetsema, et keskkogu juhatus nii halwasti informeeritult julges oma ringkirjaga wälja tulla, sest teadku siin keskkogu juhatus, et ainult peale seda, kui „otsekohene ülemus“ oma alamate palwed tähelepanemata jättis, toodi asi awalikuse ette. Tõenduseks olgu siin kartulite lugu „Walwe“ nr. 2.

Et nüüd „keskkogu“ juhatus ühe wastastest pooltest oma kaitswa tiiva alla wõtab, enne asja „kõigekülgselt walgustamist“ ja „seletuste nõudmist“ on äärmiselt imelik ja nii paljugi põhjust on ohwitseride keskkogu juhatuses erapooletuses kahelda.

Et ohwitseride keskkogu juhatuses „erapooletust“ ja ohwitserilikust aumõistest selgemat pilti saada, selleks seame kõrwu „ühe“ ja „teise kannataja“ ja mõne teise, enam-wähem üleüldsusele tuttawa ohwitseri teguwiisi.

Põlastusega loeb igaüks teatud diwiisi-ülema kohta toodud tõeasju, kirjeldatud „Walwes“ nr. 2. ja iga kodanik ootab põnewusega süüdlase ja ohwitseri au teotaja wastutusele wõtmist ja kõige pealt wäljaheitmist ohwitseride perekonnast, kuid omaks imestuseks näeme, et nimetatud herra, kui aumees, praegu Eesti ohwitseri mundrit edasi kannab ja nähtawasti omab selle õiguse ka peale teenistusest lahkumist.

Miks ei wõta siin ohwitseride Keskkogu juhatus „seisukohta“? Miks püütakse niisugune häbiplekk surnuks waikida? Wõib siin kõigewähematki kahtlust olla et niisugune asjaolu ohwitseri aumõistega kuidagi wiisi kokkukõlas ei wõi olla? Kui siia juurde weel lisada polkownik Bachi, polkownik Sikka ja teiste tegewust, siis saame küllalt selge pildi, kus nimelt ohwitseride Keskkogu juhatus, ohwitseri aumõistest kinni pidades, oma „seisukoha“ oleks pidand wõtma.

— Seda ei sünni aga mitte.

Kokkuwõttes: ohwitseride kursuste juhatus talitas ülekohtuselt, mille all nii paljud ohwitserid pidid kannatama. Nad proowiwad ära küll kõik „Wene määrustikus“ ettenähtud abinõud, kuid et asi ikkagi ei parane, toowad ta wiimaks ajalehe weergudel walge ette. Ettetoodud faktid ei leia

ümberlõkkamist, aga siin astub tegewusse Ohwitseride Keskkogu juhatus ja näitab terwes hiilguses, kui ülekohtuselt ja Wabariigi põhisääduse wastaselt tema talitada oskab...

Ülaltoodud tõeasjade põhjal jäegu luge-

jal otsustada, kas wõib Ohw. Keskkogu juhatus oma ohwitseri aumõistega uhkustada, — keskkogu juhatausele aga näitawad hrad ohwitserid omas wastustes, kas nad teda oma mõtete kandjaks loewad wõi mitte...

M. K.

Wäärnähtus toitlusministeeriumi likwideerimisel.

Kui Toitlusministeeriumi ametnikud 1-sel oktoobril s. a. wabastati, siis makseti neile kahe nädala palk ette, nii kui kord ja kohus, aga nendele ametnikkudele, kes likwideerimise komisjoni jäiwad töötama, kui ka likwideerimise komisjoni liikmetele lubatakse lahkumise korral kahe kuu palk ettemaksta. Põhjuseks, miks niisugune kahesugune mõõt tarwitusele wõetud, ole-

wat see, et paremaid jõudusi likwideerimise töö juurde saada. Kui nii, miks siis wabastati suurema wilumusega ja erioskusega ametnikud ja wõeti nende asemele vähema wilumusega ning ilma erioskuseta isikud? See wäärnähtus tuleb uurimise alla wõtta, sest siin on talitud riigi huwide wastaselt!

A. K.

Juut Rabinoffi attestatsioonid Eesti «suurtele» meestele

„Geenius“ juut Rabinoff, kes „Revalise“ kaudu Eesti rahwale „korraliku pearaha“ peale pani, on hra „X-le“ teadmatuses, et see eestlane, pikalt ja laialt oma suurest äriisest elust, Eesti wabadussõja ajal jutustanud. Waene kui „kiriku rott“ oli ta olnud, kui Pariisis ja Londonis Eesti „suurte“ meestega kokku saanud. Kohe oli tema ja nende wahel elaw äriiline sõprus süttinud ja geniaalsed plaanid tõusnud professor Piipi tugewal tõukel, (kellel iseäraline and olewat „aukusi pähe rääkida“), kui „seened wihmaga“, üks geniaalsem kui teine, kunni selle „colossal“ Geschäft „Revalise“ sünnitamiseni olid jõudnud, kelle isaks professor Piip armastanud ennast ikka pidada, kuna oma wahel ütelda, tähendanud Rabinoff, „see algusest peale juba minu idee oli, mida selle professori pea kunagi poleks suutnud wälja aududa“. Oi! see olnud geniaalne plaan, millest eks-peamin. Tõnisson üpris waimustatud olnud ja mitte vähem Rabinoff ise, keda Revalis waesest rotikesest suureks Ameerika miljonääriks teinud, kes nüüd New-Yorkis Dollarite würtle wastawas lossis asub ja neid „suuri“ Eesti mehi heal meel ja muigates mälestab, kes temale kõik selle waranduse saawutada aitasid,

mida ta nüüd Eesti, kui ka Ameerika seaduste järele omaks wõib pidada.

Wiimase „kulla-noosi“ Tallinnast ärawedamine annud temal „sikutada“, sest üks Tallinna leht saanud haisu ninasse ja teinud „toru lahti“ ning Ameerikas olnud ka sekeldusi, aga kui geenius kunagi, oli ta kõik takistused wõitnud.

Waimustawalt oli Rabinoff iseäranis kolmest suurest Eestlasest kõnelenud, nimelt eksminister Kõstnerist, Puhkist (Londonis) ja adwokat Eliaserist. Need olewattema ja adwokat Eliaserist. Need olewat tema paremad sõbrad, iseäranis tema südamele kõige ligemal olla Kõstner. Need olla osawad ja iga üks omal wiisil „suur waim“ — nendega olnud ja olla alati meelt ülendaw koos töötada — „nendega wõida üle müüri hüpata, kui Daawet Jehoo wagaga“!

Suur ja hea sõber olewat temale ka iseäranis ekspeaminister Tõnisson. Sel mehel puuduwat küll täiesti (totally) kaubanduline „meel“ (sense, verstand), ega olewat tal aimugi ärist, aga sellest hoolimata olla ütlemata lõbus temaga töötada, kui teda kiita, ülistada, austada ja temale üllatawaid luulekujutuslisi äriisi ehk kaubandus-tõõstuslisi plaanisi ette phantaseerida.

Weel olewat Londonis Rabinoffil üks hea sõber, nimelt Kopwillem, see olewat küll alles noor ärialal, aga tast saawat asja. Pariisis olewat üks wastik isik, nimelt saadik ja minister Pusta — see olewat rumalal

kombel nii mõnegi suurejoonelise ettevõtte nurja ajanud.

Õnnelik Eesti! Sa oled küll väike, aga sull on „suuri mehi“ kelle kuulsuse wastukaja teiselt poolt Atlandi okeani tagasi kostab.
Mac Maetas.

Oiendus Eesti panga juhatuselt.

Teie : ajakirjas nr. 2 ilmunud kirjutuse „Oh Eesti, kuhu wiib sind sinu täditütreenupojapoliitika“ puhul palume järgmist õiendust äratrükida.

Kuna Tallinna Tolliwalitsus, kui ka teised panga kliendid depoo arwetele wäiksemates summades wäliswaluutat maksawad, tihti 10—15 wäli.waluuta liiki ühekorruga, on meie pangas korraldus maksew, et sarnaste sissemaksude puhul mitte iga üksiku walutaliigi kohta eraldi, waid üleüldine kwiitung wastuantakse, mis asjaajamist märksa kiirendab.

Et üleüldisel kwiitungil iga waluuta liigi summat mitte üksikult tähtedega kirjutada, saawad wäliswaluuta üksused kokkuarwatud, üleüldises summas tähtedega kirjutud ja üksikasjaline waluuta liikide spetsifikatsioon kwiitungi teisel poolel äratähendatud. Waluuta üksuste kokkuarwamine on tarwilik, kuna see:

1) kõrwaldab wõimalust, et kwiitungi saaja kwiiteeritud summasid muuta ega uusi summasid omalt poolt kirjutada ei saa ja

2) panga sisemisel summade arwestamisel kontroll-wõtmeks on panga Warakambri ülemale, millede summaga ta igapäew deponentide reskotro saldode summat wõrdleb.

Ajakirjasse „Walwe“ tähendud kirjatüki kirjutamiseks on nähtawasti põhjust annud arusaamatus, mis sellest tekkinud, et walmistrükitud kwiitungi blanketil tähed „Mrk.“ (Mark) mahatõmbamata, ja tähed „W. ü.“ (waluuta üksusi) ülekirjutamata on jäänud.

Kuna depoo alalhoitawate wäliswaluuta summade kohta klientide jaoks arwete saldod ainult wäliswaluutas ja mitte Eesti

markades ära näidatakse ja nimelt peale wäljaantud kwiitungi arwe omanikule weel igapäew kirjalikult, siis ei ole kõgu panga tegewuse aja kestwusel klientidega weel ühtegi arusaamatust olnud.

Arusaamatusi pole ka tähendud kirjatükis kirjeldud kwiitungi arwetamisel mitte tekkinud, nii kui seda tähelepanid ka tolliameti ja riigikontrolli esitaja, kes mõni aeg enne kirjatüki ilmumist selle kwiitungi asjus pangas sissekirjutusi wõrdlemas käisid.

Kõige austusega

Eesti Panga juhatus.

(Allkirjad.)

Eelolewat

Eesti Panga juhatus õiendust äratrükides, peab toimetus oma kohuseks tähendada, et niisuguste kwiitungite wäljaandmisega kontrolli esitaja mitte rahul pole olnud ja lubamataks peab, et pank täieliku allkirjadega ja tempelmargiga warustud kwiitungi wälja annab summa Eesti markade ja pennide peale, mida ta mitte wastuwõtnud pole, kuna kwiitungi teist külge, kus wäliswaluuta arwudes ülestähendud, mitte kwiitungiks pidada ei wõi, sest seal puuduwad allkirjad.

Kontrolliesitaja sellekohase tähenduse peale oli panga ametnik, kellega kontrolli esitaja selle asja üle kõnelenud, siis kwiitungite kirjutajale preilile ütelnud, et niimoodi ikka neid kwiitungisi kirjutada ei wõi.

Ka on toimetusel teada, et Tallinna tolliwalitsusel nende kwiitungite pärast Eesti Pangaga kirjawahetus on olnud.

Toimetus.

Kroonika.

22 miljoni kroon-waranduse raiskaja Warssawis maha lastud.

Warssawis hoidis viimasel ajal meeled ärewil ja andis materjaali ajakirjandusele alamleitnant Wereschinski süüteo arutamine sõjakohtus. Wereschinski süüdistati 22 miljoni summa eest riigiwaranduste mahamüümises sõjawäe-ladudest, millede ülemaks ta oli. Sõjakohus leidis Wereschinski süüdlasena ja mõistis ta surma mahalaskmise läbi, missugune otsus ka samal päewal täide saadeti.

Ei wõi juuretähendamata jätta, et Poola maal rigiwaranduse raiskajaid sõjakohus harilikult surmanuhtlusega karistab.

(„Waba Maa“)

Weel üks tsariaegne kaardiwäehwitser kommunistidega äri tegemas.

Omalt ajal kirjutasin end. Wene kaardiwäehwitseridest Mannteufelist, Balbashewskist, Joninist, Baranowist ja teistest, kes siin Tallinnas enamlastelt suuri summasid teenisid, nendega lepinguid kartulite muresemiseks tehes.

Suured kasuteenimised ei anna rahu ka teistele. Selle seltskonnaga ühines hiljuti ka keegi Stakelberg, kes praegu Peeterburis wiibib, kuhu omalt laewal kaubaga sõitis.

Isand Stakelberg on endine Preobraschenski kaardiwäepolgu ohwitser, kes ilmasõja ajal kaardiwäe kütidepolku juhtis. Kurikuulsas Põhja-Lääne armees oli Stakelberg n. n. Balti polgu ülemaks, mis formeeriti Balti mõisnikkudest. Nüüd müüb see endise Wene sõjawäe kuulsama kaardiwäepolgu ohwitser enamlastele kaupasid Wene kulla eest.

„Waba Maa“

Kuidas kogu-põllumehed lihtpõllumeeste ja riigi kulul profiiti lõowad.

Meile teatatakse Wirumaalt, et kogu-põllumehed maakonnas kaeru üles ostawad 90—100 marka puudast makstes. Kaerad müüakse edasi maakonna põllumeeste esitusele juba 185 mrk. puud, kuna intendantuur põllumeeste - keskühisusele „Estooniale“ üle 200 marga kaera puudast maksuma peab. Nii siis teeniwad kogu-põllumehed iga kaerapuuda pealt 100 ja rohkem marka.

„Waba Maa“

Sõjawäelaste eesõigustud seisukord koh- tade saamisel.

Wabariigi walitsus otsustas 23. nov. juhtida walitsuse liigete tähelpanu 25. juuni 1919. a. seaduse peale wabadussõjast osa-wõtnud sõjawäelaste eesõiguste asjus teenistuse saamisest ja soowitada, et walitsuse liikmed nõuaksid nendele alluwatelt ametkondadelt eeltähendatud seaduse täitmist, silmas pidades siseministeeriumi poolt väljatöötatud määruse kawas soowitatud ametisse wõtmise wiise. (Eta)

„Päewaleht“.

Kuritarwitused Rakwere wangimajas ja te- ma päralt olewas Sonda metsas.

Rakwere wangimajas ja wangimaja Sonda metsatööstuses on suuremad kuritarwitused ilmsiks tulnud. Nimelt on Sonda metsas paberite järele hulga rohkem küttepuid valmistatud, kui neid tegelikult metsas leitud. Puudujääk on peale saja sülla üle 200 tuhande marga wäärtuses. Puude kõrwaltoimetamises süüdistatakse wangimaja ülemat Kansbergi ja wangiwahhti Walgefinna. Mõlemad nimetatud isikud ollagi juba kohtu alla antud.

1920. a. sügisel saadi „American Red Cross“i käest wangidele wäljajagamiseks mitmesuguseid kingitusi, nagu tekkisi ja riideid, kuid tolleaegne wangimaja ülem A. Sõber olla suurema osa neist kingitustest omale wõtnud. Minewat ka kohtu alla.

(Sots.“)

Trükiwea õiendus.

Walwesse № 3, leheküljel 11, alt kuuendamasse reasse teisel weerul on eksitaw trükiwiga sisse sattunud, nimelt sõnade „kirjaliku käsuta wälja oli maksnud“ asemel tuleb lugeda „kirjaliku käsuta wälja ei ole maksnud“, mida lahkesti wabandada peab. Toimeus.

Kirjawastused.

„Ik“. — Seda „halli raugakest“, keda Teie kangelasena Kalewina esitelete, ei tunnista meie mitte. Eesti kangelas „Kalewit“ tunneme meie kui kangest meest — täis raudset tahtejõudu, kes „õnne lastel“ õnne toob, Eesti põlwe uueks loob.“

H. M., Tartus. „Walwe“ on täiesti erapooletu, ei hõia ühe ega teise erakonna poole.

K. L.—s. „Walwe“ kuulutus ei tarwita.

P. W.; Walgas. Eesti Wabariigi põhiseaduse § 14 ütleb: „Eestis on kindlustatud sõnumite ja kirjade saladus, mis edasi antakse posti, telegrafi ja telefoni wõi mõnel muul üldtarwitatawal teel. Erandid teha on õigus kohtuwõimudel seadustes ettenähtud juhtumistel.“

Andke seadust rikkuja ülemus kohtu alla.

Wastutaw toimetaja M. WAARMANN. — Wäljaandja „EESTI WALWE LIIT“.